

գեղարուեստական նոյն հոսանքի արդիւնք, նիւթի նմանութեան հետ նաեւ իրենց շատ ձեւերով եւ քանդակներով: Նմանութեան առանձին ձեւերից մէկն էր հարաւ արեւմտեան եւ հիւսիսային սրահները, որոնց հետքերը միայն ունինք Քասախի, Երեբոյքի, Ծառայիչէնի (Մուլլա Ղասրմ) եւ Գառնիի տաճարների վերայ, իսկ Յձուհում աւելի լրիւ մնացորդներով (Պատկ. 26, 27): Առաջին պատկերը արեւմտեան տեսարանն է, իսկ երկրորդը հարաւային ամբողջական տեսարան. տես Strzygowski-ի զործի մէջ եւս:*

Եւ հիւսիսային պատերը երկերկու որմայեցների վերայ հաստատուած կամարներով միացած էին տաճարի հետ. նոյնը պիտի լինէր եւ արեւմտեան պատը հարաւից եւ հիւսիսից ուղիղ անկիւններով եւ մէջտեղից պայտածեւ մեծ բացուածքով ուղիղ տաճարի դրան դէմ ու դէմ: Սրահի, տաճարի եւ դանգակատան դարնէզների վերայ նկատուած է նոյն խորաքանդակ պայտածեւերի շարքը իրրեւ դարդ, որ միայն ամենահին դմբեթաւոր մատուռների կամ շէնքերի վերայ ենք նկատուած, ինչպէս Կարսի Ագրակին է կամ Աբա-

Պատկ. 24

կամարները երկարածիւղ պատերի ուղղութեամբ կապուած էին իրար հետ հինգ քառանկիւնի, հարթերես մոյթերի վերայ հաստատուած աղեղներով, որ վերջանում էր արեւելեան կողմը աւանդատնով, որ հարաւային կողմից մնացած է ամբողջութեամբ. նոյն էր եւ հիւսիսային կողմից, այժմ միայն երեք մոյթերը մնացած, մնացել է եւ արեւելեան ծայրում բոլորակ ափսիղը. հարաւային

րանի Ղարանլուխը անտառի մէջ, բայց նաեւ Էջմիածնի հիւսիսային պատի վերին դարնէզը: Դրանց աւելի մակերես ձեւերը զործազրուած ենք տեսնում է. դարի եկեղեցիների լուսամուտների պսակների մէջ, ինչպէս օրինակ Հոբիտիմէում (Պատկ. 4):

Սրահների մատենագրական արժանահատ տեղեկութիւնն ունինք Ե. դարի վերջերից՝ Ղաղար Փարպեցու պատմութեան մէջ. Վահան Մամիկոնեանի մարդպանութեան առթիւ, ժողովուրդը լցւում է եկեղեցին, բայց տեղ չլինելու պատճառով նաեւ սրահներն ու

*Die Baukunst. der Armenier. Խր. 175.